

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ — ΣΑΒΒΑΤΟ — ΚΥΡΙΑΚΗ

27. 28. 29.11.2020

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ

www.agioritikiestia.gr/5ergastirio

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

20 ΧΡΟΝΙΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Διοικητικό Συμβούλιο Αγιορειτικής Εστίας

Πρόεδρος

Κωνσταντίνος Ζέρβας, Δήμαρχος Θεσσαλονίκης

Α' Αντιπρόεδρος

Γέρων Συμεών Διονυσιάτης

Β' Αντιπρόεδρος - Αναπληρωτής Προέδρου Δ.Σ.

Ερωτόκριτος Θεοτοκάτος

Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Θεσσαλονίκης

Τακτικά μέλη

Ιερομόναχος Φιλόθεος Κουτλουμουσιανός

Ιερομόναχος Θεόφιλος Παντοκρατορινός

Πέτρος Λεκάκης

Αντιδήμαρχος Αθλητισμού - Νεολαίας - Εθελοντισμού Δήμου Θεσσαλονίκης

Αθανάσιος Βρίτκας

Επιστημονικός Σύμβουλος Δημάρχου Θεσσαλονίκης

Αναπληρωματικά μέλη

Αρχιμανδρίτης Μεθόδιος, Καθηγούμενος Ι.Μ. Χιλανδαρίου

Γέρων Τάρασιος Κουτλουμουσιανός

Ιερομόναχος Επιφάνιος Παντοκρατορινός

Στέφανος Γωγάκος, Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Θεσσαλονίκης

Ιωάννης Κουριαννίδης, Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Θεσσαλονίκης

Βασίλειος Μωυσίδης, Δημοτικός Σύμβουλος Δήμου Θεσσαλονίκης

Εισηγητής

Αναστάσιος Ντούρος

Διευθυντής της Αγιορειτικής Εστίας

Γραμματεία

Μαρία Γιαννέλου

Προϊσταμένη Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών

Επιστημονική Επιτροπή

5^{ου} Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου

Πρόεδρος

Γέρων Συμεών Διονυσιάτης

Μέλη

Ιερομόναχος Φιλόθεος Κουτλουμουσιανός

Ιερομόναχος Θεόφιλος Παντοκρατορινός

Κρίτων Χρυσοχοΐδης

Ομότιμος Δ/ντής Ινστιτούτου Ιστορικών Ερευνών Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών

Ευάγγελος Χρυσός, Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

Συμεών Πασχαλίδης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ., Διευθυντής του Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών

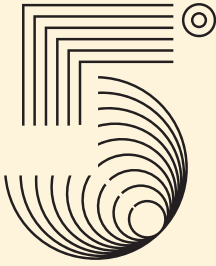
Αθανάσιος Σέμογλου, Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας & Τέχνης / Τμ. Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.

Στέφανος Διαμαντής

Δασολόγος - Φυτοπαθολόγος. Τακτικός Ερευνητής. Ακαδημαϊκός

Πλούταρχος Θεοχαρίδης, Αρχιτέκτων

Φαίδων Χατζηαντωνίου, Αρχιτέκτων - Ανασθηλωτής

Η **Αγιορειτική Εστία** συνεχίζοντας τον θεσμό των Διεθνών Επιστημονικών Εργαστηρίων, διοργανώνει και φέτος το Πέμπτο Επιστημονικό Εργαστήριο, οι εργασίες του οποίου αποτελούν ουσιαστικά την ετήσια συνάντηση της επιστημονικής κοινότητας που ασχολείται με την έρευνα για το Άγιον Όρος. Αισθανόμαστε βαθιά ικανοποίηση για την επιτυχία των προηγούμενων Επιστημονικών Εργαστηρίων η οποία πηγάζει κυρίως από το γεγονός της επίτευ-

ξης του κεντρικού στόχου, που είναι η ανάπτυξη ενός γόνιμου πραγματικού ακαδημαϊκού διαλόγου. Ο διάλογος αυτός εμπλουτίζει και διευρύνει την προβληματική των αθωνικών ερευνών συμβάλλοντας έτσι στην αρτιότερη ανάδειξη των αποτελεσμάτων τους. Η δυναμική των προηγούμενων εργαστηρίων συνεχίζεται και στο φετινό Πέμπτο Εργαστήριο και τούτο είναι ορατό από την εκδήλωση έντονου ενδιαφέροντος εκ μέρους μεγάλου αριθμού ερευνητών, τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό, για τη συμμετοχή σε αυτό. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την αισιόδοξη προοπτική, το Διεθνές Επιστημονικό Εργαστήριο της Αγιορειτικής Εστίας να καταστεί σταθερός ετήσιος διεπιστημονικός θεσμός προβολής των αθωνικών ερευνών.

Οι δύσκολες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί την φετινή χρονιά λόγω της πανδημίας του COVID-19, δεν μας επέτρεψαν να διοργανώσουμε το Επιστημονικό Εργαστήριο με τον συνήθη τρόπο της προσωπικής παρουσίας. Ωστόσο, για να μη χαθεί η συνέχεια των Εργαστηρίων και της επικοινωνίας μας, αποφασίσαμε να υλοποιήσουμε τις εργασίες Πέμπτου Επιστημονικού Εργαστηρίου με την μέθοδο της Διαδικτυακής διεξαγωγής, δίνοντας την ευκαιρία τόσο στους ερευνητές να παρουσιάσουν τις εργασίες τους, όσο και στο ακροατήριο να παρακολουθήσει τις εξελίξεις των ερευνών.

Είμαστε σίγουροι ότι παρά τις δύσκολες συνθήκες, οι ανακοινώσεις των συμμετεχόντων θα είναι εξίσου σημαντικές όπως και τα προηγούμενα έτη και τούτο διαφαίνεται μέσα από το πρόγραμμα που έχουμε καταρτίσει και καλύπτει ένα μεγάλο εύρος θεματολογίας (ιστορία, τέχνη, θεολογία, δίκαιο, θεσμοί, φιλολογία, αρχαιολογία, ιστορία τέχνης, αρχιτεκτονική, φυσικό περιβάλλον, συντήρηση έργων τέχνης, κ.λπ.).

Η Επιστημονική Επιτροπή
του 5^{ου} Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΑ ΤΕΛΕΤΗ

17:00 - 17:20 ΕΝΑΡΞΗ / ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

17:20 - 17:30 Εισαγωγική παρέμβαση:
Κρίτων Χρυσοχοΐδης, *Ομότιμος Διευθυντής Ινστιτούτου
Ιστορικών Ερευνών, Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών*

1^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ευάγγελος Χρυσός, *Ομότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου
Αθηνών*

17:30 - 18:00 **Γεώργιος Χαριζάνης**, *Επίκουρος Καθηγητής Βυζαντινής
Ιστορίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, Δημοκρίτειο
Πανεπιστήμιο Θράκης*

Το Άγιον Όρος και τα μοναστικά κέντρα της Θράκης.

18:00 - 18:30 **Eka Tchkoitze**, *Διδάκτωρ, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Iliia
State University Τιφλίδα, ΓΕΩΡΓΙΑ*

**Ένα Γεωργιανό χειρόγραφο της Μονής Ιβήρων και το
έργο του Συμεών Μεταφραστή.**

18:30 - 19:00 **Αναστάσιος Νικόπουλος**, *Νομικός, Δρ Ιστορίας Δικαίου*
**Οι Αθωνικές Μονές ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου
Δικαίου κατά την πρώιμη περίοδο του Αγιορειπικού
καθεστώτος (10ος αι. κ.ε.).**

19:00 - 19:15 ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

2^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Συμεών Πασχαλίδης, Καθηγητής Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.,
Διευθυντής του Πατριαρχικού Ιδρύματος Πατερικών Μελετών

19:15 - 19:45 **Δημοσθένης Κακλαμάνος**, Επίκουρος Καθηγητής
Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.

Χειρόγραφα βυζαντινά αγιορείτικα Θεοδοκάρια.
Παρατηρήσεις για την ιστορία και την τυπολογία του
λειτουργικού βιβλίου του Θεοδοακαρίου.

19:45 - 20:15 **Τατιάνα Μπορίσοβα**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Τμήματος
Ρωσικής Γλώσσας και Φιλολογίας και Σλαβικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ο ρόλος της Μονής του Αγίου Παντελεήμονα στη
διαμόρφωση της λατρείας του Αγίου Ιωάννου του
Ρώσου (φιλολογική προσέγγιση).

20:15-20:45 **Σωτήριος Καράμπελας**, Φιλόλογος (M. Sc.) – Φοιτητής
Ιστορίας-Αρχαιολογίας ΕΚΠΑ (β' πτυχίο)

Ιάκωβος Βατοπαιδινός: άγνωστα αρχειακά δεδομένα
για έναν Ηλείο «προηγούμενο» του 19ου αι.

20:45-21:15 **Δρ. Σαφφώ Αγγελούδη - Ζαρκάδα**, πρ. Λέκτορας Τμήματος
Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Δ.Π.Θ.

Τα Μετόχια της Μονής Φιλοθέου Αγίου Όρους στη
Θάσο κατά τη Βυζαντινή εποχή. Η χωροθέτηση τους και
τα προϊόντα που εισήγαγαν από το νησί.

3^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Φαίδων Χατζηαντωνίου, *Αρχιτέκτων - Ανασπλωτής*

10:00 - 10:30 **Ιωάννης Μπέλλας**, *Δρ Αρχαιολόγος*

**Όταν τα βέλη δεν είναι του πονηρού: η περίπτωση μιας
δερμάτινης φαρέτρας από την Ι.Μ.Μ. Βατοπεδίου.**

10:30 - 11:00 **Ερρίκος Μανιώτης**, *Υποψήφιος Διδάκτωρ του Τμήματος
Βυζαντινής Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.*

**Μεσαιωνικός Αλυσιδωτός Θώρακας από την Μονή
Ιβήρων.**

11:00 - 11:30 **Χρήστος Κυριακόπουλος**, *Υποψήφιος Διδάκτορας στην
Ιστορία, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Κρήτης*

**Οι οθωμανικές κοπές από την νομισματική συλλογή της
αθωνικής μονής Διονυσίου.**

11:30 - 12:00 **Manuel Castiñeras / Miguel Gallés Magrí**, *Professor of
Medieval Art History, Universitat Autònoma de Barcelona, Spain /
Ph-D candidate, Universitat Autònoma de Barcelona, Spain*

**Caring Mary's Garden: on two new icons of the Mother
of God coming from Mount Athos.**

12:00 - 12:15 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

4^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Αθανάσιος Σέμογλου, *Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας & Τέχνης / Τμ. Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.*

- 12:15 – 12:45** **Γέροντας Συμεών Διονυσιάτης / Κωνσταντίνος Βαφειάδης**, *Δρ Καθηγητής (Ε.Δι.Π.) Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών*
Το έργο και η δράση των εργαστηρίων ζωγραφικής στο Άγιον Όρος κατά τον 17ο αιώνα.
- 12:45 – 13:15** **Μελίνα Π. Παϊσίδου**, *Αναπληρώτρια καθηγήτρια Βυζαντινής Αρχαιολογίας / Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.*
Εικόνα του αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στη Μονή Βατοπεδίου. Η εξέλιξη μιας μακράς εικονογραφικής παράδοσης στην Ανατολή και τη Δύση.
- 13:15 – 13:45** **Αρχιμ. Εφραίμ Γκιβίσης – Εσφιγμενίτης**,
Αρχιμανδρίτης Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Θεολόγος, Master Αρχαιολογίας Α.Π.Θ.
Αδημοσίευτη εικόνα του Αρχαγγέλου Μιχαήλ «Ψυχοπομπού» του Εμμανουήλ Τζάνε από την Μονή Εσφιγμένου.
- 13:45 – 14:15** **Sergey Shumylo**, *Director of the International Institute of the Athonite Legacy, Principal Editor of the Athonite Heritage journal. Kyiv, Ukraine*
Little-known archival materials about the abbacy of St Paisy Velichkovsky in Simonopetra Monastery.

5^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Ιερομόναχος Θεόφιλος Παντοκρατορινός

- 17:30 - 18:00** **Πασχάλης Ανδρούδης**, *Επίκουρος Καθηγητής Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης Τμήμα Ιστορίας και αρχαιολογίας Α.Π.Θ.*
Παρατηρήσεις σε μεσοβυζαντινά και υστεροβυζαντινά επιπεδόγλυφα του Αγίου Όρους.
- 18:00 - 18:30** **Πατάπιος μοναχός Καυσοκαλυβίτης**, *Δρ Θεολογίας Α.Π.Θ., Βιβλιοθηκάριος Σκήτης Καυσοκαλυβίων*
Ξυλόγλυπτα τέμπλα, προσκυνητάρια και έργα μικροξυλογλυπτικής στη Σκήτη Καυσοκαλυβίων (18ος - μέσα 19ου αι.). Μία πρώτη παρουσίαση.
- 18:30 - 19:00** **Δημήτριος Λιάκος**, *Δρ Αρχαιολόγος, Εφορεία Αρχαιοτήτων Χαλκιδικής και Αγίου Όρους*
Βυζαντινοί σταυροί λιτανείας από το Άγιον Όρος: παρατηρήσεις στην κατασκευή, το διάκοσμο και τη χρήση τους.
- 19:00 - 19:15** ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

6^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Πλούταρχος Θεοχαρίδης, *Αρχιτέκτων*

19:15 - 19:45 **Κωνσταντίνος Χατζηπαντωνίου**, *Διευθυντής Συλλογών και Συντήρησης του Μουσείου King Abdulaziz Center for World Culture, Saudi Arabia*

Υφαντά, κεντημένα ή τυπωμένα ιστορικά άμφια; Προτιμήσεις και αίτια τρόπων απόδοσης της θεματολογίας στα μεταβυζαντινά εκκλησιαστικά ενδύματα της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

19:45 - 20:15 **Elena Lavrenteva**, *Art historian, Senior Researcher associate in the Research Institute of Theory and History of Architecture and Urban Planning*

To the question of similarity of the medieval churches of Mount Athos and the Church of the Holy Sepulchre in Jerusalem.

19:45 - 20:15 **Αστέριος Στεφάνου**, *Αρχιτέκτων Μηχανικός Msc Ανασπιλωτής (τ. Διευθυντής Τεχνικής υπηρεσίας Κε.Δ.Α.Κ.)*

Τεχνικές δόμησης, κατεργασίας και διακόσμησης των ξυλοκατασκευών σε οικοδομήματα του Αγίου Όρους - αναγνώριση και χρονολογική κατάταξη.

7^η ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ:

Στέφανος Διαμαντής, Δασολόγος - Φυτοπαθολόγος.
Τακτικός Ερευνητής. Ακαδημαϊκός

11:30 - 12:00 Αντώνιος Πετράς / Νικόλαος Ματζούρης,
Συντηρητής βιβλιακού και αρχειακού υλικού / Συντηρητής βιβλιακού και αρχειακού υλικού, υλικού, καθηγητής (ΕΔΙΠ) ΑΕΑΘ
«Βιβλίον ανεωγμένον». Συντήρηση ελληνικών χειρογράφων της Ιεράς Μονής Ξηροποτάμου: μεθοδολογία, παρουσίαση και ανάλυση επεμβάσεων.

12:00 - 12:30 Χαράλαμπος Διαφωνίδης, Καθ. Βυζαντινής Μουσικής - Μεταπτ. φοιτητής Π.Μ.Σ. «Σπουδές στην τοπική Ιστορία» Δ.Π.Θ.
Τα ψαλτικά έντυπα στο Άγιον Όρος κατά τον 19ο αι. - 200 χρόνια μουσικής τυπογραφίας (1820-2020).

12:30 - 13:00 Γεώργιος Οικονομίδης, Ξυλογλύπτης
Το νέο τέμπλο στο αναπαλαιωθέν παρεκκλήσιο του Αγίου Αντωνίου του Μεγάλου στη Σκήπη του Αγίου Ανδρέου των Καρυών (παρουσίαση της μελέτης και κατασκευής).

13:00 - 13:30 Παναγιώτης Γεωργόπουλος / Ιωάννης Κ. Καλαβρουζιώτης, Εργαστήριο Τεχνολογιών Αειφορικής Διαχείρισης Αποβλήτων, Σχολή Θετικών Επιστημών και Τεχνολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
Εφαρμογή μικρών αποκεντρωμένων συστημάτων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων στην Αθωνική Πολιτεία με στόχο την περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση.

13:30 - 14:00 ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Οργάνωση 5^{ου} Διεθνούς Επιστημονικού Εργαστηρίου

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Αναστάσιος Ντούρος

Διευθυντής της Αγιορειτικής Εστίας

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ

Μαρία Γιαννέλου

Προϊσταμένη Διοικητικών & Οικονομικών Υπηρεσιών

ΠΡΟΒΟΛΗ & ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Χρήστος Δόκαλης

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ - ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Ευάγγελος Τσικούρας

Κώστας Αργυρόπουλος

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Artlux Design / www.artlux.gr

Στοιχεία επικοινωνίας Ομιλητών

Castiñeras Manuel	Manuel.Castineiras@uab.cat
Gallés Magrí Miguel	miquel.galles@fje.edu
Lavrenteva Elena	lavrentyeva27@gmail.com
Shumylo Sergey	institute@afon.org.ua
Tchkoidze Eka	eka_tchkoidze@iliauni.edu.ge
Αγγελούδη-Ζαρκάδα Σαπφώ	ageloudisapfo@hotmail.com
Ανδρούδης Πασχάλης	archaio22@gmail.com
Βαφειάδης Κωνσταντίνος	konstantinvaf@gmail.com
Γέροντας Συμεών Διονυσιάτης	agiosnifon@gmail.com
Γεωργόπουλος Παναγιώτης	std115489@ac.eap.gr
Γκιβίσης Αρχιμανδρίτης Εφραίμ Εσφιγμενίτης	esefrie@gmail.com
Διαφωνίδης Χαράλαμπος	bart.diafonidis@gmail.com
Κακλαμάνος Δημοσθένης	dkaklama@past.auth.gr
Καλαβρουζιώτης Κ. Ιωάννης	ikalabro@eap.gr
Καράμπελας Σωτήριος	patras2010@gmail.com
Κυριακόπουλος Χρήστος	chkyriakopoulos@gmail.com
Λιάκος Δημήτριος	liakos712003@yahoo.gr
Μανιώτης Ερρίκος	riecos4@gmail.com
Μαντζούρης Νικόλαος	nmantz@gmail.com
Μπέλλας Ιωάννης	bellasyannis@gmail.com
Μπορίσοβα Τατιάνα	borisova@slavstud.uoa.gr
Νικόπουλος Αναστάσιος	ana.nik.1990@gmail.com
Οικονομίδης Γεώργιος	g.ekonomidis@hotmail.com
Παϊσίδου Μελίνα	mpaisidou@hist.auth.gr
Πατάπιος Μοναχός Κουσκοκαλυβίτης	patap.mon@gmail.com
Πετράς Αντώνιος	antonios_Petras@yahoo.co.uk
Στεφάνου Αστέριος	stefaster@yahoo.gr
Χαριζάνης Γεώργιος	gchariza@he.duth.gr
Χατζηαντωνίου Κωνσταντίνος	textile@angelic.com

ΑΓΙΟΡΕΙΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ

20 ΧΡΟΝΙΑ

ΕΓΝΑΤΙΑ 109 | 54635 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
T: 2310263308 | F. 2310250648
www.agioritikiestia.gr | info@agioritikiestia.gr